

- фінансове, матеріально-технічне і кадрове забезпечення професійної підготовки лікарів-стоматологів.

Процес формування професійної компетентності майбутніх стоматологів відповідно до вищезазначених концептуальних засад буде ефективним, якщо він удосконалюватиметься і матиме цілісний характер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гоголь А., Панькевич А., Колісник І. Міжнародна професійна компетентність лікаря: проблеми і перспективи при викладанні хірургічної стоматології. *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика*. С. 49-51.
2. Кульбашна Я., Нагірний Я. Модель формування професійної компетентності майбутнього стоматолога. *Медична освіта*. 2014. № 1. С. 124-128.
3. Кульбашна Я. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі стоматології: міжнародний аспект. *Вища освіта України*. 2014. № 2. С. 67-73.
4. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.

РОЗВИТОК ЕТИКИ УСНОГО МОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГА

Негря Н. І.

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'ячука»*

Яцюрик А. О.

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'ячука»*

Ролі учасників спілкування визначені їх особистісними та соціальними характеристиками, а також заданою комунікативною ситуацією. Комунікативні статуси співрозмовників впливають на ступінь етикету ситуації. Статус партнерів по спілкуванню визначається за допомогою ряду ознак, таких як стать, вік, національність тощо. Ступінь етикету тим вищий, чим більше ознак розходження між співрозмовниками.

Вимоги мовленнєвого етикету поширюються на усі види мовленнєвої діяльності. Відповідно до цього виділяють етику письмового мовлення, етику усного мовлення й етику слухання. Однак, в процесі підготовки майбутніх психологів найбільш істотними є етика усного мовлення й етика слухання. Розглянемо основні вимоги, пропоновані до даних видів мовленнєвої діяльності, відповідно до правил етикету [1; 2].

В усному мовленні передбачається дотримання наступних правил етикету [3]:

- прояв поважного, доброзичливого ставлення до співрозмовника. Це означає, що у процесі спілкування варто уникати, по-перше, слів і виразів, що наносять будь-яку шкоду співрозмовнику (зневага, образа і т.п.), і, по-друге, прямих особистісних оцінок партнера по спілкуванню, що мають негативний відтінок;

- прояв належної уваги до слухача. Це означає, що в процесі спілкування адресанту варто враховувати такі особливості співрозмовника, як його соціальна роль, зацікавленість у темі, а також ступінь його поінформованості в предметі спілкування. При цьому рекомендується використовувати відповідні етикетні формули, які свідчать про прагнення комуніканта підтримувати контакт.

В процесі організації мовленнєвої взаємодії важливо враховувати той факт, що монологічний різновид мовлення характеризується своєю односпрямованістю. Той, хто сприймає монологічне мовлення не може зупинити його, змінити його темп чи повернутись назад. При тривалому сприйнятті такого виду мовлення, наприклад, лекції, у слухачів накопичується втома, вони втрачають низку логічних міркувань мовця, починають відволікатися тощо. У результаті, сприйняття може перетворитися на поверхневе. Отже, якщо наданий самому собі реципієнт не одержує сприятливих його активізації стимулів, його увага може значно послабшати (Б.М. Головін, О.О. Леонтєв). Все це необхідно враховувати педагогу при побудові свого мовлення.

Щодо етики слухання, зауважимо, що завдяки дотриманню правил етикету в даному виді мовленнєвої діяльності, співрозмовники можуть досягти узгодженості у своїх діях. Задача слухача, відповідно до основних правил етикету, полягає в тому, щоб співрозмовник міг, якомога повніше, розкрити задум повідомлення. Тим самим досягається повне взаєморозуміння в спілкуванні. У зв'язку з цим велике значення має активне чи рефлексивне слухання, сутність якого полягає в активному втручанні в мовлення співрозмовника та наданні йому допомоги для висловлення своїх думок і почуттів, у створенні сприятливих умов для спілкування та забезпеченні правильного й точного розуміння співрозмовниками один одного [2]. Рефлексивне слухання здійснюється за допомогою прийомів з'ясування, перефразовування, відображення почуттів і резюмування.

З'ясування – це звернення до співрозмовника з метою уточнення змісту його висловлення

Перефразовування припускає формулювання змісту висловлення співрозмовника своїми словами. За допомогою даного прийому співрозмовники можуть краще зрозуміти предмет спілкування або перевести бесіду в інше русло.

Резюмування – це «підсумки основних ідей і почуттів мовця», що допомагають уточнити зміст сказаного [1; 3].

Відображення почуттів партнера припускає з'ясування емоційного стану співрозмовника, що важливо для досягнення адекватного розуміння комунікантами один одного.

Використовуючи вищезгадані прийоми в процесі навчання майбутніх психологів, викладач може надати їм необхідну допомогу в процесі мовного

оформлення своїх думок та сформувати етику усного мовлення майбутніх фахівців у сприятливій психологічній атмосфері на заняттях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сагач Г.М. Риторика : Конспект лекцій. Київ : ІС ДОУ. 1993. 148 с.
2. Чибісова Н.Г., Тарасова О.І. Риторика: Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури. 2003. 228 с.
3. Чмут Т.К. Культура спілкування. Навчальний посібник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів. Хмельницький : «ХІРУП. 1999. 358 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО МУЗИЧНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ

Нестерович Б. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки та хореографії
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського*

Незамінним засобом культуротворчої роботи вчителя початкових класів з дітьми є мистецтво, зокрема музика. Її творчий потенціал зобов'язує вчителя до пошуку нетривіальних форм музично-виховної роботи з учнями. Проте готовність вчителя до творчо-інтерпретаційного використання музики в освітньому процесі початкової школи поки, на жаль, залишається невисокою. В той же час компетентнісний підхід до підготовки педагогічно грамотного вчителя полягає в оптимальному поєднанні вербально-логічних та художньо-естетичних механізмів формування професійної свідомості. Тому фахова підготовка вчителя початкових класів зобов'язана щільно використовувати мистецькі фактори [6]. Крім того, освітній процес у вищій школі повинен спиратися на найперспективніші здобутки гуманістичної педагогіки і психології, адже фахова підготовка і становлення вчителя початкових класів потребує системного психолого-педагогічного супроводу.

Проблема професійної підготовки вчителя початкових класів до оперування мистецькими засобами у виховному процесі неодноразово піднімалась у працях вітчизняних дослідників. Зокрема, В. Сухомлинський наголошував на «людинознавчому» аспекті музичного мистецтва і вважав за необхідне використовувати музику не для виховання музиканта, а для виховання людини [5]. І. Зязюн обґрунтовано вважав музично-естетичну підготовку вчителя незамінним чинником формування його творчо-педагогічного потенціалу [3]. Науковці традиційно тлумачать мистецтво як засіб творення особистісного потенціалу (Л.Масол, О.Олексюк, О.Отич, Г.Падалка, Г.Тарасенко, О.Рудницька, Г.Шевченко, А.Щербо, О.Щолокова).

Вітчизняні дослідження в галузі професійної педагогіки протягом останніх десятиліть посилили увагу до проблем активізації особистісно-рефлексивного досвіду студентів. Пропоновані дослідниками технології все більше спираються